

SALVATORE QUASIMODO (ISMÉT) MAGYARORSZÁGON

Curzia Ferrari könyvéről a magyar olvasóknak

Curzia Ferrari „Csönd Istene, tárd ki a magányt”. Salvatore Quasimodo megszenvedett hite (Dio del silenzio, apri la solitudine. La fede tormentata di Salvatore Quasimodo) című könyvének magyarországi megjelenését (Hungarovoxx Kiadó, 2010) – Majtényi Zoltán fordításában – figyelemre méltó és hiánypótló kulturális eseménynek teszi az a többszörös értelemben különleges hely, amelyet Salvatore Quasimodo (1901–1968) a magyar irodalmi köztudatban betölt. A huszadik századi olasz költőnevek között hazánkban alighanem Quasimodóé a legismertebb, köszönhetően elsősorban – sőt, szinte kizárólagosan – a Salvatore Quasimodo költőversenynek, mely immár tizenhét éve kerül megrendezésre, minden szeptemberben Balatonfüreden, s amelynek díjai a legrangosabb szépirodalmi kitüntetések közé emelkedtek: átadásukról a sajtó, a média olyan széles körben ad hírt évről évre, amilyenben nálunk egyetlen más olaszországi poétanév sem kap nyilvánosságot. A rendezvénysorozatnak történeti-monografikus feldolgozása is született, Hárs a Tagore sétányon címmel, Kellei György tollából, 2007-ben. Miközben rangos költők és felfedezett tehetségek veszik át a Quasimodo nevet viselő díjakat-okleveleket, művelt-olvasott emberek is kevesen tudják nálunk, ki volt valójában Salvatore Quasimodo. Pedig verseiből – szélesebb spektrumú szöveggyűjtemények mellett – két önálló kötetnyi válogatás is megjelent már nyelvünkön: 1960-ban a Hazatérések Szabó György szerkesztésében és Képes Géza tolmácsolásában az Európa Könyvkiadónál, 1994-ben pedig a Föld Szénási Ferenc válogatásában, többek műfordításaival, Egressy Zoltántól e sorok íróján és Turcsány Péteren át Vaderna József, a Kráter Műhely Egyesület kiadásában. Ám Quasimodo összes költeményei még nem hozzáférhetőek magyarul, jóllehet azok az 1989-es Mondadori-kiadásban még háromszáz kis méretű nyomtatott oldalt sem töltenek ki, és mind ez ideig nem látott napvilágot magyar nyelven Quasimodo-monográfia sem (habár a jelen előző szerzőjének az olasz irodalomról, illetve Szabó Györgynek és Szénási Ferencnek a Novecentóról írott könyvében természetesen volt szó róla).

Curzia Ferrari írói könyve együtt kínálja mindazt, ami rendszerint külön-külön kötetekben szokott szerepelni: az életrajzot, az életmű bemutatását és a költői világ feltérképezését, mindezt kiegészítve a személyes ismeretség adta tudástöbblettel. Vezérfonalát a „megszenvedett hit”, a szenvedélyes és gyötrelmes keresztény istenkeresés feltárása jelenti, ami egyszerre mind a mű szakirodalmi szempontból legeredetibb, legújzerűbb vonása, hiszen a „kritikai fősodor” hagyományosan inkább vallástalan, istentagadó, ha nem épp („történelmi”) materialista, baloldali lírikusként értelmezte és értékelt a valójában mindig magányos, pártatlan-páratlan Quasimodót. A magyar olvasóra azonban az újdonság erejével hat magának a küzdelmes életútnak a felidézése is, s benne hat megannyi jól megválasztott és elhelyezett versidézet (ugyancsak Majtényi Zoltán magyarításai). Különösen izgalmas és szomorúan tanulságos annak leírása, mennyi harcot meg kellett vívnia, milyen sok támadást el kellett viselnie Quasimodónak még 1959-es Nobel-díjazása után is, honfi- és költőtársai féltékenykedése és irigykedése miatt, köztük szentté avatott kultuszfigurákkal is, mint Alberto Moravia, Eugenio Montale vagy Pier Paolo Pasolini. Itt jegyezhetjük meg, hogy a szülőhazájában nagy vitákat-viharokat kiváltott „díj történetét”, a legtekintélyesebb irodalmi kitüntetés kulisszatitkait Enrico Tiozzo kutatta fel, és tette közzé a Vittorio Del Piano, valamint a költő fia és emlékének ápolója, Alessandro Quasimodo gondozásában megjelent Mily sötétben erős az élet (Oscuramente forte è la vita, 2009) című kötetben, melynek bemutatójára úgyszintén Balatonfüreden került sor, az ötvenedik „Nobel-évfordulón”.

Salvatore Quasimodo, akit a „hermetista triász” Giuseppe Ungarettivel és Eugenio Montaléval egyenrangú tagjaként kanonizált az irodalomtörténet-írás, és akinek költészetében a huszadik századi modernség és az ógörög költőhagyomány egyesülnek, örök-egyetemes létkérdések és a „nap nap után” megélt történelmi tapasztalatok jutnak kifejezésre, a világirodalom klasszikusa, főként ezért kell őt megismernünk. De nekünk, magyaroknak kiváltképpen kedves, mivel szerette, meglátogatta és versben is megörökítette hazánkat. Így a „mi költők” is lett. Curzia Ferrari könyve lévén még közelebb kerül hozzánk az ismeretlen-ismerős költőgénusz.